

ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN EĞİTİMCİLERİN ÇOCUK İSTİSMARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

THE TEACHERS OPINIONS WHO WORK IN SECONDARY SCHOOL ABOUT CHILD ABUSE

Behiye AKACAN

Lefke Avrupa Üniversitesi

Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Lefke-Kıbrıs

behiyeakacan@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, KKTC'in Güzelyurt ilçesinde yer alan milli eğitim bakanlığına bağlı x ortaokul ve y liselerinde ki çocuk istismarının nedenlerinin neler olabileceği, istismarın nasıl önlenebileceği ve istismarın okullarda azaltılması ile ilgili olarak neler yapılabileceği konularında branş öğretmenleri, okul rehber öğretmenlerini ve psikolojik danışmanların görüşlerini değerlendirmektir. Araştırmada verilerin toplanmasında nitel yöntemler kullanılmıştır. Araştırma, durum Çalışması desenlerinden biri olan "Bütüncül Tek Durum" desenine göre düzenlenmiştir. Bu araştırmada veri toplama yöntemleri olarak "yapılandırılmış görüşme" türü kullanılmıştır. Branş öğretmenleri ile okul rehber öğretmenleri ve psikolojik danışmanların görüşlerinin değerlendirilmesi amacı ile betimsel analiz tekniği ve öğretmen görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanlar ile branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini, y lisesindeki 2 okul rehber öğretmenleri ve psikolojik danışmanlar ile 3 branş öğretmeni ve x ortaokulundaki 3 branş öğretmeni ile 2 okul rehber öğretmenleri ve psikolojik danışmanlar oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, branş öğretmenleri ile okul rehber öğretmenleri ve psikolojik danışmanlar; okullarda çocuk istismarının nedenlerinin öğretmenin, ailenin ve öğrencilerin kişisel birtakım problemlerden kaynaklandığı ve de sosyal çevreden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Ayrıca okullarda çocuk istismarının önlenmesinde okul idaresinin, öğretmenlerin ve rehberlik servisinin işbirliği içinde olmasının gerekli olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk istismarı, cinsel istismar, akran istismarı.

ABSTRACT

The purpose of this research, the causes of child abuse in schools which is Güzelyut in TRNC and what might be and how to prevent abuse in the schools to reduce abuse in schools in relation to the branch on what can be done is to assess their views of teachers and guidance counselors and psychological. Qualitative research methods were used to collect data. Qualitative research methods is one of the "Case Study" was based. Research, case study patterns is one of the "Integrated Single Status" is organized according to design. In this research, data collection methods as "structured interview" type was used. Branch views of teachers and guidance counselors and teachers to evaluate and interview form is used descriptive analysis technique. Psychological guides and counselors is the population of study, educators and junior high school teachers. The sample of this research, y high school teacher, working in 3 branches and 2 guidance counselors and x secondary school teacher, who served 3 branch and 2 are a guide and counselor. As a result, branch schools, teachers and guidance counselors and psychological causes of child abuse, the teacher, parents and students due to personal problems and a number of opinion has emerged due to the social environment. Schools in the prevention of child abuse research, school administration, teachers and guidance service is also required to be stated that co-operation.

Keywords: Child abuse, sexual abuse, peer abuse.

GİRİŞ

Eğitim en genel anlamıyla insanları belli amaçlarına göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Günümüzde okullar eğitim sürecinin en önemli kısmını oluşturur. Eğitim yalnız okullarda yapılmaz. Günlük hayattaki eğitim-okul bitişikliği, eğitim denince okulu anımsatır. Oysa, okul dışında da gençleri ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlamak ve onların hayata uyumlarını kolaylaştırmak için açılmış kısa süreli eğitim veren kurumlar vardır (Fidan, 2012).

İstismar, eğitim veren kurumlarda öğretmenin, anne baba ya da bakıcının çocuğa zarar vermesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Çocuk istismarı istem dahilinde fiziksel zarar verme, çocuğun kötü beslenmesine yol açma, cinsel istismar, çıkar için kullanma, bundan da öte çocuğun normal fiziksel ve zihinsel

gelişimini kısıtlayıcı her türlü faaliyette bulunmayı içermektedir (Aral, 1997). İstismar; fiziksel, duygusal ve cinsel olmak üzere üç boyutta incelenebilmektedir. Çocuğa yönelik istismar kapsamında, fiziksel istismar ön plana çıkmaktadır. İstismar türleri içinde tanımlanması ve belirlenmesi en kolay olan fiziksel istismar, çocuğun kaza dışı hasar görmesi ya da fiziksel olarak cezalandırılması olarak ifade edilmektedir (Kars, 1996).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) istismarı, çocuğun sağlığını, fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan tüm davranışlar olarak tanımlamaktadır. İstismar, toplumun birçok kesiminde görüldüğü gibi eğitim kurumlarında da karşımıza çıkmaktadır. Eğitimde, istismar türlerinden karşımıza en çok fiziksel istismarın çıktığını ya da daha çok fiziksel istismarın araştırıldığını görmekteyiz (Unicef, 2000).

Çocuk istismarı, çok geniş anlamda, belli bir zaman dilimi içerisinde bir yetişkin tarafından çocuğa fiziksel istismar uygulanması ve çocuğun o toplumda kültürde kabul edilmeyen bir davranışa maruz kalması şeklinde tanımlanabilir. Bu davranışlar ülke içinde veya ülkeler arasında farklı boyutlarda gözlenebilir. Çocuk istismarı; kültürlerarası çatışmalarda, aile içinde yaşanan şiddet, kültürel şiddet düzeyinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Gerek kitle iletişim araçlarındaki gerekse insanlar arası ilişkilerde onaylanan şiddet oranı, çocuk yetiştirme yöntemlerine, okullarda disiplin yöntemi olarak özellikle fiziksel istismarın kullanılma sıklığı yansımaktadır (Siefert, 1985).

Okullarda çocuk istismarı; öğretmenin disiplin yöntemi olarak dayağı (fiziksel istismarı) kabul görmesi, öğretmenin kişilik bozukluğunun olması, kalabalık sınıflar ve sosyal baskılar gibi nedenler şiddete yol açmaktadır. Bunlara ek olarak zihinsel ya da bedensel özürlü, hiperaktif ya da uyum güçlüğü çeken çocuklar eğitim kurumlarında (okullarda) istismara daha sık maruz kalmaktadır (Tan, 1994).

Dayak (fiziksel istismar), eğitim sistemimizin yasal çerçevesine aykırı, ancak yaygın olarak uygulanan bir yaptırım ve disiplin aracıdır denilebilir. Eğitim politikasının üst düzeydeki sorumlularının dayağa karşı, genelge yayınlama gereksinimlerinden, basına ve literatüre yansıyan örneklerden, özyaşam öykülerinden, öğretmen ve öğrencilerin anlattıklarından da okullarda dayağın sürüp gittiği görülmektedir.

Demir (2001), eğitim tarihi konusunda yazılmış bilimsel eserlere, eski Türklere, özellikle de İslâm sonrası eğitim faaliyetlerine ve eğitimle ilgili eserlere bakıldığında, eğitim aracı olarak dayağa da yer verildiğini ya da Ömer Seyfettin gibi hikâye yazarlarımızın ya da başka edebiyat alanında hatıralarını yazan yazarların kitaplarında da çocukluk dönemlerinde okuldaki dayak konusundan bahsettiklerini ve eskilerin ne kadar katı eğitim anlayışına sahip olduklarının görüldüğünü söylemektedir. Bununla birlikte eğitim hayatımızda ve okullarda şahit olduklarımız ile gazete ve diğer medyaya yansıyan haberler hâlâ günümüzde dayağın bir araç olarak okullarda kullanıldığını gösterir. Eğitimcilerimiz arasında dayağa (fiziksel istismar) karşı olanlar olduğu gibi, dayağa taraf olanların da sayısı oldukça fazladır denilebilir.

Okullarda cezalandırma yöntemi olarak fiziksel istismar sıklıkla kullanılmaktadır. Fiziksel istismar tanımının içine dayağa ek olarak; sarsma, çimdikleme, kulak çekme, iğne batırma, rahatsızlık verecek pozisyonda uzun süre durmaya zorlama, ceza olarak aşırı egzersiz yaptırma vb. davranışlar da girmektedir. Fiziksel istismara erkek çocuklar daha fazla maruz kalmaktadırlar. Erkek öğretmenlerinde fiziksel cezalandırmaya daha sık başvurduğu görülmektedir. Bu, geleneksel kültürde babanın evdeki otoriter tutumunun okula taşınması olarak yorumlanabilir (Beyazova ve Şahin, 2001).

Okullarda ki, rehber öğretmenler (psikolojik danışmanlar) istismara maruz kalan kişilerle ilişkilerinde, sakin ve kabul edici bir tutum içinde, mağdur ve istismarcı hakkında yargıda bulunmaktan titizlikle kaçınan, şaşkınlık, olumsuzluk veya inanmama davranışları göstermeksizin, cezalandırıcı veya suçlayıcı olmadan ve bu yolla istismar kurbanını tekrar mağdur eden davranışlarda bulunmadan görevlerini sürdürmeye özen göstermelidir. Çocukları istismardan korumanın ilk adımı istismarın varlığını kabul etmektir. “Bizde böyle şeyler olmaz”, “Bu kadarlık dövme dayak (fiziksel) istismar sayılmaz” gibi yaklaşımların inkâr edilmesi gerekmektedir. Türkiye’de fiziksel cezanın disiplin yöntemi olarak yaygın bir kullanımı olduğu bilinmekteyse de boyutları konusunda ayrıntılı çalışmalara gereksinim vardır. Eğitimcilerin kabul ettiği gerçeklerden biri de eğitimin okul, aile ve çevre üçlüsünün iş birliği ile yürüyebileceğidir. Okulda yapılan formal eğitim aile ve çevre tarafından desteklenmediği sürece etkili olamamakta, sonuçta pek çok sorunlar ortaya çıkmaktadır. Okullarda öğretmenlerin sınıfta disiplin yöntemi olarak uyguladıkları dayak (fiziksel istismar), bu iş birliğinin eksikliği sonucu ortaya çıkan önemli sorunlardan biridir (Gözütok, 1993).

Öğretmenin görev koşullarının (öğrenci sayısı, ders programları, araç-gereçler v.b.) öğrencilerin gereksinim ve ilgilerini daha yakından tanıyabilecek ve etkili iletişimi gerçekleştirebilecek biçimde iyileştirilmesi, sınıfta disiplinin sağlanmasını öncül sorun olmaktan çıkarabilecektir. Öğretmenlerin ana-babalarla daha yakın ilişkiler kurmaları davranışların dayağa başvurmadan çözümlenmesini etkileyebilir. Öğretmenlerin başa çıkamadıkları öğrenciyi yöneticilere havale etmek yerine ana-babalarla ya da rehber ve psikolojik danışmanlarla ortak çözüm aramaya çalışmaları yöneticilerin bedensel istismar (fiziksel istismar) uygulamalarını sınırlayabilir (Tan, 1990).

Öğretmenler, çocuk istismarı konusunda gerek mezuniyet öncesi gerek hizmet içi eğitimlerde bilgilendirilmeli, istismara uğramış çocukları farketme konusunda beceri kazandırılmalıdır. Öğretmen, çocuğu eğitirken asla fiziksel istismar uygulamayarak örnek olmalı, uygulayanları da hoşgörmemelidir.

Toplumun çocuk istismarı konusunda duyarlılığını artırmak, öğrencilerinin anne babalarını ve diğer bireyleri eğitmek konusunda öğretmene önemli görevler düşmektedir. Okul aile birliği toplantıları ve veli görüşmelerinden bu amaçlar için yararlanılabilir.

Bu çalışma ile ortaöğretim okullarında görevli eğitimcilerin görüşlerine göre, öğretmen ve yöneticiler tarafından öğrencilere uygulanan istismar ile ilgili var olan durumunun araştırılması ve bu alanda yaşanan sorunların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma bulguları ışığında çözüm önerileri tartışılarak bu konuda araştırma yapan eğitimciler ile rehber ve psikolojik danışmanlara okullarda istismar kavramı ve istismar türleri ile ilgili bilinçli olmaları yönünde katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Problem Cümlesi:

Ortaöğretimde görev yapan branş öğretmenleri ve okul rehber öğretmenlerinin (okul psikolojik danışmanı), okullardaki çocuk istismarına yönelik görüş ve çözüm önerileri nelerdir?

Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesini destekleyen alt problemler aşağıda verilmiştir:

- 1- Okullarda çocuk istismarının nedenleri nelerdir?
- 2- Okullarda yaşanan çocuk istismarı türleri nedir? Bunu önlemek için neler yapılabilir?
- 3- Okullardaki çocuk istismarının, çocuklara etkileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma Ortaöğretim okullarında görev yapan branş öğretmenleri ve okul rehber öğretmenlerinin (okul psikolojik danışmanı), istismar konusunda ki görüşleri doğrultusunda değerlendirilmek amacıyla yapılan nitel bir çalışmadır. Yapılan araştırmanın amacı, okullarda yapılan istismarın nerden dolayı yapıldığını ve istismarın çocuklar üzerindeki etkilerini öğretmen görüşlerini alarak betimlemektir.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel çalışmada amaç bütüncül bir yaklaşımla verilerin toplanmasıdır. Nitel araştırma çalışılan konuyu derinlemesine ve ayrıntılı bir biçimde incelemektedir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “durum çalışması” temel alınarak gerçekleştirilmiştir.

Durum çalışması güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984).

Araştırma, Durum Çalışması desenlerinden biri olan “Bütüncül Tek Durum” desenine göre düzenlenmiştir. Bu araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel çalışmada amaç bütüncül bir yaklaşımla verilerin toplanmasıdır.

Nitel araştırma çalışılan konuyu derinlemesine ve ayrıntılı bir biçimde incelemektedir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “durum çalışması” temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Tek durum desenlerinde, isminden de anlaşılacağı gibi, tek bir analiz birimi (bir birey, bir kurum, bir program, bir okul, vb) vardır (Yin, 1984). Araştırmanın bütüncül olarak kabul edilmesinin nedeni, tek analiz biriminin (okullarda çocuk istismarı-okullarda çocuk istismarına ilişkin görüşler) olmasındandır. Tek durum deseni olarak kabul edilmesinin nedeni Güzelyurt İlçesinde uygulanmasındandır. Nitel veri toplama yöntemlerinde en sık kullanılan görüşme yöntemidir. Görüşme de bireylerin verilerini, görüşlerini, deneyim ve duygularını ortaya çıkarması ve karşılıklı konuşmayı temel almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Çalışma Grubu

Görüşme yapmak üzere amaçlı ve benzeşik örnekleme yöntemi araştırma da izlenmiştir.

Araştırmanın örneklemini Kuzey Kıbrıs’ın Güzelyurt ilçesindeki y Lisesi’nde görev yapan 3 branş öğretmeni, 2 okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar, x Orta Okulun’da görev yapan 2 okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar ile 3 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Nicel araştırma geleneği içinde gelişen, ancak nitel araştırmacılar tarafından da sınırlı biçimde kullanılan olasılık temelli örnekleme yöntemlerinin tersine amaçlı örnekleme yöntemleri, tam anlamıyla nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkmıştır. Patton (1987) yaptığı çalışmada, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Yıldırım & Şimşek, 2008). Benzeşik örnekleme maksimum çeşitlilik örneklemesinin tam tersi bir örnekleme yöntemidir. Buradaki amaç, küçük, benzeşik bir örneklem oluşturma yoluyla belirgin bir alt grubu tanımlamaktır. Bu tür grup görüşmelerinde optimum sayı olan 6-8 kişiden oluşturulacak gruplarda, açık uçlu sorulara dayanan görüşmeler yapılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu çalışmada x Ortaokulunda görüşülen birinci okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışman (A) olarak kodlandırılmıştır. İkinci okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman (B) olarak

kodlandırılmıştır. Y Lisesinde görüşülen birinci okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman (C) ve ikinci okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman (D) olarak kodlandırılmıştır. X Orta Okulun'da görüşülen edebiyat öğretmeni (H), coğrafya öğretmeni (I) ve matematik öğretmeni (L) olarak kodlandırılmıştır. Y Lisesinde görüşülen edebiyat öğretmeni (E), coğrafya öğretmeni (F) ve matematik öğretmeni (G) olarak kodlandırılmıştır.

Veri Toplama Aracı, Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada toplanan verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Görüşme sorularının belirlenmesinden önce literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca bu soruların oluşturulmasında uzman görüşleri ele alınmıştır. Görüşme soruları 4 sorudan oluşmaktadır (Bkz. Ek-2: S.16). Branş öğretmenleri ile okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanların görüşlerinin değerlendirilmesi amacı ile yapılandırılmış görüşme ve betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Görüşme, bireylerin deneyimlerine, görüşlerine, tutumlarına ilişkin bilgi edinmede kullanılan veri toplama aracıdır. Görüşme, önceden belirlenmiş, ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Görüşme için gönüllü branş öğretmenleri ile okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanlar daha önceden okullarında ziyaret edilmiş, görüşme günü ve zamanı için randevu alınmıştır.

Görüşmeler okullarda, öğretmenlerin boş saatlerinde, öğretmenler odasında, boş dersliklerde ya da okul kütüphanesinde yapılmıştır. Görüşmeler öğretmenlerden izin alındıktan sonra not tutularak yapılmıştır. Yapılan görüşmeler ortalama 40-45 dakika sürmüştür. Araştırma amacına uygun olarak belirlenen sorular branş öğretmenleri ile okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanlara araştırmacı tarafından yöneltilmiştir. Görüşme sırasında araştırmacı branş öğretmenleri ile okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanların gereken bilgileri vermeleri ve rahat konuşmaları için uygun ortamlar yaratmaya, sessizliği sağlamaya, öğretmenleri yönlendirmeye ve konuşmaları için teşvik etmeye özen göstermiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada elde edilen bulgular, sözü edilen dört soruya verilen yanıtlar temel alınarak sunulmuştur.

1-Okullarda Çocuklar Hangi Tür İstismara Maruz Kalıyor Sorusuna İlişkin Bulgular

Görüşmecilere ilk olarak okullarda çocuklar hangi tür istismara maruz kalıyor? sorusu sorulmuştur. Görüşmeye katılan A ve B okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanların ikisi de en çok çocukların okullarda fiziksel ve duygusal istismara uğradıklarını söylemişlerdir.

Görüşme yapılan A okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışman, “öğrencilerin birbirlerine karşı çok fazla fiziksel istismar, sözel olarak istismar yaptıklarını ve kendi aralarında birbirlerine karşı sözel isim taktıklarını dile getirirken. Ayrıca okullarda çocukların fiziksel ve duygusal istismarın yanında cinsel istismar türünü de yaşabileceklerini belirtmiştir. Örneğin; öğrencilerin birbirlerine karşı sen aptalsın, beyin özürlüsün, sınıfın tembelsin gibi isim takmaları ve birbirlerinin fiziksel özürleriyle alay etmektedirler. Örneğin bir öğrenci gözlüklü ise onula dört göz diye hitap edilmesi, fiziksel olarak birbirlerine el şakaları yapmaları ya da sözel olarak birbirlerini üzücü şakalar yapmalarıdır. Diğer istismar türü olan cinsel istismarın da okullarda görülmektedir. Ayrıca duygusal istismarın öğrencilerin arasında daha çok yaşanmasıdır. Öğretmenlerin pek fazla öğrencilere duygusal istismar uygulamadığını belirtmiştir.”

Görüşme yapılan B okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “bahar dönemlerinde daha çok kendi aralarında taciz olmaktadır. Örneğin erkek öğrencilerin kız öğrencileri bellerinden tutmaları cinsel istismara uğradıklarını göstermektedir. Bu olayın şaka olmadığını kız ve erkek öğrencilere anlayabilecekleri bir dille anlatmak gerekmektedir. Ayrıca fiziksel olarak birbirlerine vurmaları ve argo sözcükler kullanmaları duygusal olarak da istismara uğradıklarını göstermektedir. Çünkü güçlü olan zayıf olanı kullandığı argo sözcüklerle ezerek duygusal olarak bireyi çöküntüye uğrattıyor.”

Görüşme yapılan C okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “okullarda en çok fiziksel, sözel ve cinsel istismar yaşandığını belirtmiştir.

Cinsel içerikli istismarla ilgili olarak okulda gözlemediğim bir istismar vakasını anlatacak olursam; erkek öğrencilerin kız öğrencileri davranışları ile taciz etmeleridir. Örneğin vücudun özel bölgelerine dokunmalarıdır.”

Görüşme yapılan D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “okullarda en çok fiziksel, sözel, duygusal, cinsel istismar ve akran istismarı yaşandığını belirtmiştir. Örneğin okullarda öğrencilerin birbirlerine karşı kırıcı ve küçük düşürücü sözcükler kullanmalarıdır.

Bu da öğrencilerin birbirlerine duygusal istismar uyduklarını göstermektedir. Cinsel istismar olarak da öğrencilerin birbirlerini tahrik edici cinsel içerikli sözcükler kullandıklarını söylemiştir.”

Konuyla ilgili görüşleri alınan A, B, C, D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar okullarda çocuklar hangi tür istismara maruz kalıyor sorusuna verdikleri cevaplarda benzeştikleri nokta; okullarda fiziksel, sözel ve cinsel istismarın yaşanması görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise; okullarda duygusal istismarın öğrenciler arasında yaşanması görüşüdür.

Görüşme yapılan E öğretmen, “öğrenciler birbirlerine karşı duygusal ve fiziksel istismar uyguluyorlar. İleri derecede de argo sözcük kullanıyorlar. Çünkü bu tarz konuşma şekli birbirleri arasında normal karşılandığı için argo sözcükleri kullanma öğrenciler için alışkanlık haline gelmiştir. Ayrıca bazen öğretmenler de öğrencilere argo sözcükler söylüyorlar.”

Görüşme yapılan F öğretmen, “öğretmenler açısından kesinlikle istismar yoktur. Hiçbir öğretmen çocuğa karşı fiziksel ve sözel istismar uygulamamaktadır. Öğrencilerin kendi aralarında fiziksel istismar yaygındır. Ayrıca öğrenciler arasında küfür içerikli konuşma da yaygındır. Öğretmenlere karşı küfürlü bir konuşma yaptıklarına şahit olmadım.”

Görüşme yapılan G öğretmen, “öncelikle istismar olgusu giderek okullarda artmaktadır. Biz öğretmenler olarak istemeden de olsa çocuklara karşı kırıcı konuşabiliriz. Bunun nedeni de branş öğretmenini olduğumuz için çocuklarla sınıf içerisinde çok fazla vakit geçirmekteyiz. Bu yüzden çocuklara karşı sinirli olabiliriz. Aynı şekilde öğrencilerde bize argo sözcükler kullanabilmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi okullarda en çok sözel içerikli duygusal istismar yaşandığı görülmüştür.”

Konuyla ilgili görüşleri alınan E, F ve G öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; öğrencilerin birbirlerine karşı fiziksel ve sözel içerikli duygusal istismar uyguladıkları görüşüdür. Farklılaştıkları nokta ise; öğrencilerin öğretmenlere sözel içerikli duygusal istismar uyguladıkları görüşüdür.

Görüşme yapılan H öğretmen, “okullarda en çok duygusal istismarın uygulandığını ve öğrencilerin birbirlerine karşı kırıcı bir şekilde konuştuğunu söylüyor. Ayrıca yaygın bir derece de öğrenciler arasında cinsel istismarın yaşandığını dile getirmişlerdir. Örneğin erkek öğrencilerin kız öğrencilere dokunmaları ya da cinsel içerikli sözcükleri kullanarak konuşmalarıdır.”

Görüşme yapılan I öğretmen, “öğrenciler arasında sürekli fiziksel istismarın yaşandığını söylemiştir. Tenefüslerde öğrenciler oyun oynamak yerine birbirlerine tekme atarak kavga etmektedirler. Ayrıca öğretmenlerinde öğrencilere karşı kırıncı şekilde konuşmalarıdır. Örneğin öğrencilerine aptal diye hitap etmeleri. Bu tarz sözcükler çocukların onuru zedelemektedir. Arkadaşları önünde küçük düşürmektedir.”

Görüşme yapılan L öğretmen, “öğretmenlerde öğrenciler de birbirlerine karşı duygusal istismar uygulamaktadır. Ayrıca öğrenciler de saygısız ve seviyesiz bir şekilde birbirlerine hitap etmektedir.”

Konuyla ilgili görüşleri alınan H, I ve L öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; öğrenciler birbirlerine karşı fiziksel ve sözel içerikli duygusal istismar uygulamaktadır. Ayrıca kendi aralarında küfür içeren konuşmalarda bulunuyorlar.

Farklılaştıkları nokta ise; öğretmenlere karşı argo sözcüklerin kullanılmasıdır. Öğretmenlerinde öğrencilere duygusal istismar uyguladığı görüşüdür. Ayrıca cinsel istismar uyguladıkları görüşüdür.

Burada A, B, C, D, E, F, G, H, I ve L öğretmenlerinin birleştikleri nokta; okullarda fiziksel, duygusal ve sözel istismarın yaşandığı görüşüdür. Branş öğretmenlerinin okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlardan farklılaştıkları nokta ise; öğretmenlerinde çocuklara duygusal istismar uyguladıkları görüşüdür.

2-İstismarın Çocuklar Üzerinde Sizce Ne Gibi Etkileri Var Sorusuna İlişkinin Bulgular

Görüşme yapılan A okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “istismarın çocuklar üzerinde büyük problem olmaktadır. Birey kendine güven konusunda problem yaşamaktadır. Aynı zamanda bireyde depresyon, aşağılık kompleksi oluşabilmektedir. Ayrıca fiziksel açıdan yaralanmaktadır. Çocuklarda utanç duygusu olur. Örneğin fiziksel açıdan güçlü olan güçsüz olanı döverse çocukta utanç duygusu oluşur. Cinsel istismara uğrayan çocuklar suçluluk duygusu yaşar çünkü fiziksel olarak sorunu kendinde aramaktadır. Toplum tarafından dışlanma olabilmektedir.”

Görüşme yapılan B okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “istismar çocukların benlik saygısını etkiler birey kuşkular içine girer. Kendine verdiği değerle ilgili çatışmaya girer. Farklı kişilik bozukluklarına neden olabilir.

Konuyla ilgili görüşleri alınan A ve B okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların benzeştikleri nokta; okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların her ikisinin de istismara uğrayan çocuklarda farklı kişisel birtakım bozuklukların olabileceğinden bahsetmeleridir. Farklılaştıkları nokta ise; istismara uğrayan çocukların toplum tarafından dışlanması görüşüdür.

Görüşme yapılan C okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “çocukların kendine olan güveni azalmaktadır. Derslerine ilgisi motivasyonu düşmektedir. Kendi ile sürekli bir çatışma içine girmektedir.”

Görüşme yapılan D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “istismar edilen çocuklar hem aile içinde hem sosyal çevreleri içinde hem de okulda kendi içlerinde yalnızdırlar. Yaşadığı acı ile baş başardılar. Fiziksel istismara uğrayan çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal yönden benliğini tahrip olmaktadır.

Cinsel istismara uğrayan çocuk suçluk ve utanç duyar. Aynı zamanda kendini güçsüz ve çaresiz hisseder. Kendine ve çevresine olan güven duygusu azalmaktadır. Özellikle okuldan kaçma ve başarıda düşüş görülmektedir.”

Konuyla ilgili görüşleri alınan C ve D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların aynı görüşte oldukları görülmüştür. Her ikisi de istismar edilen çocukların üzerinde farklı etkiler olabileceğinden bahsetmektedirler. Farklılaştıkları nokta görülmemiştir.

A, B ,C ve D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların aynı fikirde olduğu görülmüştür. İstismara uğrayan çocuklarda bir takım kişilik bozukluğu olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan H öğretmen, *“istismar tüm bireyleri etkilemektedir. Fakat okulda çocukları çok daha fazla etkilemektedir. Çünkü çocuklar istismar kavramı henüz tanımadan kendilerini istismar uğramış buluyorlar. İstismar, çocukların yalnızlık duygusuna kapılmalarına neden olmaktadır.”*

Görüşme yapılan I öğretmen, *“okullarda istismar farklı boyutlarda kendini göstermektedir. Bu yüzden istismar çocukları bir çok yönden etkilemektedir. Özellikle istismara uğrayan çocuk içine kapanık olmaktadır. Derslerinde karşı başarısız olmaktadırlar.”*

Görüşme yapılan L öğretmen, *“istismara uğramış çocuklar hem sosyal çevre hem de okul içerisinde kendini dışlanmış hissetmektedir. Ayrıca cinsel istismara uğrayan çocuklar suçluluk hissetmektedir. Kendine güven konusunda çok fazla sorun yaşamaktadır. En önemlisi de derslerinde çok başarısız olmaktadırlar.”*

Konuyla ilgili görüşleri alınan H, I ve L öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; istismarın çocuklar üzerinde farklı etkiler yarattığı ve derslerinde başarısız oldukları görüşüdür. Farklılaştıkları nokta ise; cinsel istismara uğrayan çocuk kendine karşı suçluluk hissetmesi görüşüdür.

Görüşme yapılan E öğretmen, *“istismarın çocuklar üzerinde çok büyük etkiler yarattığı psikolojik olarak etkilendikleri görüşündedir. Arkadaşları ile ilişkilerini de etkilediğini belirtmiştir.”*

Görüşme yapılan F öğretmen, *“Ruhsal olarak içine kapanık olabiliyorlar. Derslerini dinlemiyorlar. Ayrıca bulunduğumuz çağ internetteki siteler buldukları ortamlar çocukları psikolojik olarak etkilemektedir.”*

Görüşme yapılan G öğretmen, *“istismar çocukları çok ağır bir şekilde etkilemektedir. Sınıf içerisinde derse karşı ilgisizlik de görülmektedir. Psikolojik olarak çocuk üzerinde tedavi edilemeyen hasarlar bırakabilmektedir. Bu da çocuğun ileriki yaşamını bir çok yönden etkileyebilir.”*

Konuyla ilgili görüşleri alınan E, F ve G öğretmenlerinin benzeştikleri nokta istismarın çocukları psikolojik olarak etkilediği ve buldukları ortamdan da etkilendikleri görüşüdür. Ayrıca derslerine karşı ilgisizlik olduğu görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise; istismarın çocukların derslerini etkilediği ve internetin de çocuklar üzerinde istismar konusunda büyük bir etki yarattığı görüşüdür.

Burada A, B, C, D, E, F, G, H, I ve L öğretmenlerin birleştikleri nokta; istismarın çocuklar üzerinde birtakım kişisel bozukluklara neden olabileceğini görüşüdür. Ayrıca çocukların derslerine karşı motivasyonunu düşürdüğü görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise, bulunduğumuz çağın istismarı etkilediği görüşüdür. Ve de istismar yaşayan çocukların toplum tarafından dışlandığı görüşüdür.

3-Okullardaki Çocuk İstismarının Nedenleri Nelerdir Sorusuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan A okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, *“okulda öğrenci kendini korumak için diğer öğrenciye küfür edebilir. Kendini otorite yönünden öğretmen yetersiz hissederse fiziksel*

yönden öğrenciye istismar uygular. Öğretmenin kişilik bozukluğu varsa da öğrenciye fiziksel ve duygusal yönden istismar uygulamaktadır.”

Görüşme yapılan B okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “öğrencilerin cinsellik konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Cinselliğin toplumda tabu olduğunu söylemiştir. Ailelerde çocuklarına cinsellik konusunda bilgi vermemektedir. Bireylere ergenlik ve gelişim dönemleriyle ilgili okullarda bilgi verilmediği için cinsel istismar okullarda yaşanmaktadır. Örneğin kızların göğüsleri çıkar ve okulda eğer diğer öğrenciler gelişim konusunda bilgilendirilmedi ise elle taciz olabilmektedir. Bu da çocuğu utandırmaktadır. Çünkü her birey biriciktir. Eğer çocuk cinsellik konusunda bilgilendirilse kendi isteği dışında vücudunun parçalarını kimse tarafından dokunulmayacağını öğrenecektir. Okullarda istismarın nedeni olarak çocukların bilgilendirilmesinden dolayı olduğunu belirtmiştir. Yani çocukların cinsellik nedir? Taciz nedir? Şaka nedir? Konularının bilinmesi gerekmektedir.”

Konuyla ilgili görüşleri alınan A ve B okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların her ikisi de okullarda yaşanan istismarın nedenini farklı bir şekilde değerlendirmiştir. Farklılaştıkları nokta; öğrencilerin kendilerini korumak için istismar uyguladıklarını ve çocukların istismar konusunda bilgilendirilmemesi görüşüdür.

Görüşme yapılan C okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “öğretmenlerin kişilik bozukluğundan dolayı öğrencilerine fiziksel ve duygusal istismar uygulamasıdır. Çocukların evde yaşadığı bir takım sorunlardan dolayı okulda arkadaşlarına istismar uygulamasıdır.”

Görüşme yapılan D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “okullarda istismarın yapılmasının iki sebebi vardır.

Öğretmenin kendisinin bir takım kişisel problemlerinin olmasından dolayı çocuklara sözel içerikli duygusal ve fiziksel istismar uygulamasıdır. İkinci sebepte çocuğun arkadaşları ile birtakım sorun yaşamaması ve ailesi içinde istismar yaşanıyorsa çocuk da çevresindekilere istismar uygulamaktadır.”

Konuyla ilgili görüşleri alınan C ve D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların birleştikleri nokta; her ikisi de okullarda çocuk istismarının öğretmenlerin kişisel problemlerinden ve çocuğun dış çevre de yaşadığı sorunlardan dolayı istismar uyguladıkları görüşündedirler.

A, B, C ve D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlarının aynı fikirde oldukları nokta: öğretmenlerin kişilik bozukluğundan dolayı öğrencilere fiziksel ve duygusal yönden istismar uyguladığı ve öğrencilerinde yaşadığı bir takım problemlerden dolayı da birbirlerine istismar uyguladığı görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise: cinsellik konusunda hem ailelerin hem de çocukların bilinçlendirilmesi mi yoksa bilinçlendirilmemesi görüşüdür.

Görüşme yapılan H öğretmen, “öğrenciler ev yaşantısında şiddet görüyorsa kendisinde sınıf içerisinde arkadaşlarına istismar uygulamaktadır. Ayrıca öğretmenin kişisel problemlerinin olması okullarda istismarın nedeni olabilmektedir.”

Görüşme yapılan I öğretmen, “okullarda istismarının nedeni, öğrencilerin istismar konusunda bilinçsiz olmasıdır. İstismarın ne anlama geldiğinin öğrencilerin tarafından bilinmemesi okullarda istismar nedeni olmaktadır.”

Görüşme yapılan L öğretmen, “*istismar konusunda aileler çok fazla bilinçsizdirler bu sebep den dolayı çocuklar sosyal çevre içerisinde istismara uğramaktadırlar. Bu yüzden de kendileri de okul içerisinde arkadaşlarına istismar uygulamaktadırlar.*”

Görüşme yapılan E öğretmen, “*öğretmenin kişilik bozukluğundan dolayı çocuklar istismara uğrayabilmektedir.*”

Görüşme yapılan F öğretmen, “*okullarda çocuk istismarın nedeni; öğrencilerin kendi kişisel hayatlarında yaşadıkları birtakım problemlerden dolayı ve okulda günlerinin büyük bir kısmı geçtiği için okullarda çocuk istismarı bu sebeplerden dolayı görülmektedir.*”

Görüşme yapılan G öğretmen, “*öğretmenin kişisel problemleri varsa çocuklara istismar uygulamaktadır. Ya da öğretmenin aile içerisindeki yaşantısında birtakım sorunları varsa öğrencilerine karşı sinirli ve sabırsız olduğundan onları istismara uygulamaktadır.*”

Burada E, F, G, H, I ve L öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; öğretmenin kişisel sorunlarının olması ve çocukların kendi kişisel sorunlarının okullarda istismarın bir nedeni olarak sayılması görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise; Okullarda istismarın nedeni olarak öğrencilerin ve ailelerin istismar konusunda bilinçsiz olması görüşüdür.

Burada A, B, C, D, E, F, G, H, I ve L öğretmenlerinin benzeştikleri nokta; okullarda istismarın nedenin öğretmenin kişisel sorunlarından ve çocukların evde yaşadıkları birtakım problemlerin okullarda istismarın neden olabileceği görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise; okullarda cinsel istismarın nedeni çocukların ve ailelerin cinsellik konusunda bilgilendirmesi görüşüdür.

4- Okullarda Çocuk İstismarını Önlemek veya Azaltmak İçin Neler Yapılabilir ve Okullardaki İstismar Fark Ediliyor mu? Fark Edilmiyorsa Neden Fark Edilmiyor? Sorusuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan A okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “*okullarda istismar fark edilmektedir. Branş öğretmenleri daha çok istismar olaylarına rastlamaktadır. Branş öğretmenlerinin rehber ve psikolojik danışmanlara karşılaştıkları istismar olayları hakkında bilgi vermesi gerekmektedir. Ayrıca branş öğretmenleri ile okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların işbirliği içinde çalışması gerekmektedir.*”

Görüşme yapılan B okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “*öğrencilere yönelik bireysel görüşme yapılabilir. Aileleri de bilinçlendirmek için seminerler düzenlenebilir.*”

Görüşme yapılan C okul rehber ve psikolojik danışman, “*çocuk korkulu tavır sergiliyorsa ve hareketleri farklı ise direk olarak istismara uğradığını söylemek mümkün olabilir. Branş öğretmenlerinde öğrencinin özelliklerini tanıyayım felsefesi yoktur. Rehber ve psikolojik danışmanların diğer branş öğretmenleri ile işbirliğinin olması gerekmektedir. örneğin sınıf içerisinde o gün çocuğun durumu farklı ise rehber ve psikolojik danışmanın çocuğu özel olarak bir kenara çekip konuşması gerekmektedir. Eğer sınıf öğretmeni çocuğu yakın görürse öğrenciyi çekip konuşması yararlı olabilir.*”

Görüşme yapılan D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman, “*istismar olgusu giderek fark edilmeye başlamıştır. Okullarda istismar olayları giderek artmaktadır. Sınıf içerisinde branş*

öğretmenleri rehber ve psikolojik danışmanlara göre daha fazla vakit geçirdikleri için istismar içerikli vakalara sıkça rastlamaktadırlar. Bu yüzden okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar olarak bizlerin sınıf içerisinde öğrencilerle daha fazla vakit geçirmemiz istismar olaylarını daha yakından gözleme fırsatı verecektir. Özellikle branş öğretmenleri ile sürekli olarak işbirliği içinde olunması gerekmektedir.”

Konuyla ilgili görüşleri alınan A, B, C ve D okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların benzeştikleri nokta: okullarda istismarın öğretmenler tarafından fark edildiği ve okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların işbirliği içinde olması görüşüdür.

Farklılaştıkları nokta ise; B okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanın aileleri istismar konusunda bilinçlendirme konusunda ortaya sunduğu görüştür.

Görüşme yapılan E öğretmen, “okullarda istismar fark edilmektedir. Özellikle branş öğretmenleri sınıflarda daha çok ders verdikleri için istismar kolay fark edilmektedir. O yüzden rehber ve psikolojik danışmanların branş öğretmenleri ile iş birliğinde olması gerekmektedir.”

Görüşme yapılan F öğretmen, “çocuk istismarı branş öğretmenleri tarafından fark edilmektedir. O yüzden branş öğretmenlerine istismar konusunda bilgi verilmesi gerekmektedir. Ayrıca rehber ve psikolojik danışmanların işbirliği içinde çalışması gerekmektedir.”

Görüşme yapılan G öğretmen, “okullarda istismar olgusu daha çok branş öğretmenleri tarafından fark edilmektedir. Bunun sebebi de sınıf içerisinde öğrencilerle daha çok vakit geçirmeleridir. Okullarda istismarı önlemek için rehber ve psikolojik danışmanların, branş öğretmenleri ve öğrencilerle sürekli olarak iletişim içinde için de olması gerekmektedir. Özellikle ailelere ve öğrencilere istismarı tanıtıcı ve de istismardan nasıl korunacakları ile ilgili olarak seminerler yapılması gerekmektedir.”

Burada da E, F ve G öğretmenlerinin aynı fikirde oldukları nokta ise; istismarın okullarda branş öğretmenleri tarafından fark edildiği görüşüdür. Farklılaştıkları nokta ise ailelere ve öğrencilere istismar konusunda seminer verilmesi görüşüdür.

Görüşme yapılan H öğretmen, “istismar olayları okullarda branş öğretmenleri tarafından fark edilmektedir. Okullarda istismarı önlemek için istismar tanıtıcı konferanslar verilmesi gerekmektedir. Ailelere istismardan çocuklarını korumak için neler yapmaları ile ilgili seminerlerin verilmesi istismar olayların okullarda azalmasına neden olacaktır.”

Görüşme yapılan I öğretmen, “okullarda istismar olayları rehber ve psikolojik danışmanların iş birliği ve ailelerin bilinçlendirilmesi ile istismar olayları okullarda azalacaktır. Branş öğretmenlerine de istismar konusunda bilgi verilmesi gerekmektedir. Çünkü branş öğretmenleri rehber ve psikolojik danışmanlardan daha çok sınıf içerisinde vakit geçirmektedirler. İstismar olaylarına daha çok tanık olmaktadır. Bu yüzden bilgilendirilmeleri çocuklar açısından faydalı olacaktır. Bilinçli bir şekilde istismar vakalarına müdahale edeceklerdir.”

Görüşme yapılan L öğretmen, “istismar konusunda aileleri ve öğrencileri bilgilendirmek gerekmektedir. Çünkü istismarla ilgili olarak ailelerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin bilgisi olursa farkındalık düzeyleri artacaktır. İstismar olayları okullarda giderek azalacaktır. Ayrıca rehber ve psikolojik danışman eğitimcileri ile branş öğretmenlerinin işbirliği içinde olması gerekmektedir.”

Burada A, B, C, D, E, F, G, H, I ve L öğretmenlerinin birleştikleri nokta; Okullarda istismarın branş öğretmenleri tarafından fark edildiği görüşüdür. Okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların işbirliği içinde olması gerektiği görüşüdür. Ayrıca istismar konusunda bilgilendirici konferans verilmesidir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak araştırmacı tarafından bulunan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

1.Yapılan çalışmada okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar ile branş öğretmenler okullarda en çok fiziksel istismarın yaşandığını ve istismarın çocuklar üzerinde farklı kişisel bozukluklara neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Yukarıdaki sonuçla bağlantılı olarak, Gilgun (1999), yaptığı bir çalışmada okullarda en çok fiziksel cezanın uygulandığını söylemiştir. Ayrıca okullarda uygulanan fiziksel cezanın boyutu bilinmemektedir. Çocuklarının okullarda maruz kaldığı fiziksel istismar çocuklar üzerinde kişisel bozukluklara yol açtığı sonucu ile bağdaştığı görülmüştür.

2.Bu çalışmada okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar ile branş öğretmenler, öğretmenlerin çocuklarına karşı duygusal istismar uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin öğretmenin öğrencine karşı alay edici ve arkadaşları karşısında küçük düşürücü tarzda konuşmalarıdır. Yukarıdaki sonuçla bağlantılı olarak, Hyman (1986), yaptığı çalışma sonucunda okullarda görülebilen, öğretmenlerin duygusal istismara neden olan davranış çeşitlerini şöyle sıralamıştır; çocukla alay etme, aşağılayıcı ses tonu, ders dışı faaliyetlerinden men etme, düşük performansı, başarısızlığı eleştirme, isim takma, kul sonrası ceza olarak ders yaptırma, diğer öğrencilerin çocuğu aşağılamalarına göz yumma, vurma, çimdikleme, kulak çekme, öğrenciye bir şeyler fırlatma gibi davranışlardır.

3.Yapılan çalışmada okul rehber ve psikolojik danışmanlar ile branş öğretmenler, çocukların birbirlerine akran istismarı uyguladıklarını belirtmiştir. Örneğin fiziksel olarak çocukların birbirlerine “tekme ve tokat atması” gibi fiziksel içerikli akran istismarı uygulamalarıdır. Sözel olarak da çocukların birbirleri ile alay edici şekilde konuştuklarını ifade etmişlerdir. Yukarıdaki sonuçla bağlantılı olarak, Klinik Psikolog Dandul (2008), yaptığı çalışmada; “çocukların özellikle okullarda çok sık karşı karşıya kaldıkları bir durum olan akran istismarı fiziksel olabileceği gibi psikolojik de olabilir. Çocuklar genel olarak iki şekilde akran istismarına maruz kalabilirler. Bir tanesi fiziksel zorbalıktır. Tekme ya da tokat atma, itme, çekme, dürtme bu kapsama girer. Diğer de sözel zorbalıktır. Burada da korkutma, sözle sataşma, alay etme, dalga geçme, kızdırma, tacizde bulunma, küçük düşürme, ailesine hakaret etme, arkadaş hakkında çeşitli yerlere çeşitli sözler yazma, karşıdakinin kendini kötü hissetmesine neden olacak sözler söyleme, hoş gitmeyen isim takma, söylenti çıkarıp yayma, arkadaş grubundan dışlayarak yalnız bırakma, oyun ve diğer etkinliklere almama, engel olma ve dövme tehdidinde bulunma gibi rahatsız edici davranışlar yer alır.” Akran istismarını şu şekilde açıklayarak yapılan çalışma sonucu ile bağdaştırmaktadır.

4.Bu çalışmada okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar ile branş öğretmenler, okullarda çocukların cinsel istismara uğradıklarını belirtmiştir. Örneğin; erkek çocukların kız çocuklara cinsel içerikli konuşmalar yapmaları ve “erkek çocuklarının kız çocuklarının cinsel organlarına dokunmaları gibi”. Cinsel içerikli davranışlarda bulunmalarıdır. Çalışma sonucundan da anlaşılacağı gibi kız çocukların erkek çocuklara oranla daha çok istismara maruz kaldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Yukarıdaki sonuçla bağlantılı olarak, İzmir Çocuk İstismarı Araştırma Grubu (2001), yaptığı çalışma ile kurumlara gelen çocuklarda rastlanan cinsel istismar olgularının oranı %38 olarak belirlenmiştir. Çalışmada, cinsel istismara uğrayan çocukların % 85’ini kız olduğu çalışma sonucu ile bağdaştırmaktadır.

5.Araştırma sonucunda okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar ile branş öğretmenleri okullarda yaşanan çocuk istismarının nedeni olarak ailelerin istismar konusunda bilinçsiz olmalarını sebep göstermiştir. Ayrıca öğretmenlerin de istismara müdahale etme konusunda bilinçsiz oldukları görülmüştür.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlara yönelik olarak araştırmacı tarafından aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1.Okullarda fiziksel istismara yönelik olarak açık ve caydırıcı cezaları öngören özel yasal düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Okullarda fiziksel cezaların kaldırılması gerekmektedir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı daha anlayışlı olması gerekmektedir. Okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman işbirliği ile disiplin kurulu oluşturarak. Çocuklara zarar vermeyen fiziksel istismar içermeyen cezalar verilebilir.

2.Duygusal istismar konusunda öğretmenlerin ve ailelerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman tarafından ailelere ve öğretmenlere duygusal istismara uğrayan çocuğun yaşadığı travmatik etkilerin anlatılması gerekebilir.

3.Ailelerin öncelikle çocuğunun bulunduğu okulun ‘akran istismarı’ konusunda bir politikası olup olmadığını öğrenmesi ve de her okulunda akran istismarı önleme ve müdahale etme programı konusunda bir politika oluşturması şarttır. Tüm okul personelinin akran istismarı karşısında işbirliği içinde çalışması gerekebilir.

4.Okullarda cinsel istismardan korunma programlarının düzenlenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların okul yöneticileri ve öğretmenler ile işbirliği içinde çalışarak öğrencilerin cinsel istismara karşı uyanık, bilinçli ve donanımlı olmalarının sağlanabilir.

5.Okullarda istismar yaygınlığını azaltmak ve önlemek için ailelere, öğretmenlere, yöneticilere seminerler ve öğretici programlar yapılabilir.

6.Öğrenciler, okullarda okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar ile öğretmenleri tarafından istismar hakkında ve istismara maruz kaldıklarında kimlerden, hangi kurumlardan yardım alabilecekleri konusunda bilgilendirilebilir.

7.Okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar tarafından istismar içerikli davranışlar gösteren öğrencilere empati, zorbalığa maruz kalan öğrenciler için girişkenlik ve her iki gruba da sosyal beceri eğitimi verilebilir.

8.Okullarda çocuk istismarının tanısının konmasında ve önlenmesinde öncelikle okul idaresinin, öğretmenlerin ve ayrıca rehberlik servisinin işbirliğinin olması gerekir. Bu konuda onların bilgi birikimine ve motivasyonuna sahip olmaları gerekir. Bununla beraber aileleri de haberdar ederek gerekli mercilere başvurmaları gerekebilir.

9.Bundan sonra okullarda çocuk istismarının nedenlerinin hangi sebeplerden dolayı yapıldığını ve istismarın nasıl önlenebileceği konusunda nitel araştırma yapacak olan araştırmacılara; Bir eğitimci olarak okullarda istismar nedenleri ve istismarın nasıl önleneceği konusunda daha fazla okul rehber öğretmen ve psikolojik danışman ile görüşme yapmaları gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca istismar konusunda ailelerle, öğrencilerle ve daha fazla sayıda branş öğretmeni ile görüşme yaparak

değerlendirme yapımları bence önem taşımaktadır. Çünkü ailelerin okullarda var olan istismar konusunda bilinçli olmadıkları düşünülmektedir.

10. Okullarda çocuk istismarının nedenlerinin hangi sebeplerden dolayı yapıldığını ve istismarın nasıl önlenebileceği konusunda nitel araştırma yapacak olan araştırmacılar; nicel çalışmalara da yer vermelidirler. KKTC'in diğer ilçelerinde bulunan ortaokullarda ve liselerde görev yapan branş öğretmenleri ile okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlarla görüşebilirler.

KAYNAKÇA

Aral, N. (1997). Fiziksel istismar ve çocuk tekişik veb ofset tesisleri. *Milli Eğitim Fakültesi Dergisi - Online*, 22, [Online]: <http://www.uludag.edu.tr> adresinden 10.12.2012 tarihinde ulaşılmıştır.

Atauz, S. (1991). Kitle iletişim araçlarında çocuk istismarı ve ihmali. Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi, Gözde Repro Ofset, Ankara.

Bademci, D. Ö. (2008). Yeditepe Üniversitesi Bağdat Caddesi Polikliniği'nden Klinik Psikolog.

Beyazova, U. ve Şahin, F. (2001). Çocuğun şiddetten korunma hakkı. *Milli Eğitim- Online*, 151, [Online]: <http://www.meb.gov.tr> adresinden 12.12.2012 tarihinde ulaşılmıştır.

Daly, M., & Wilson, M. (1980). Discriminative parental soliciute: A biological perspective. *Journal of Marriage and Family* 42, 277-288.

Demir, A. H. (2001). Okulda şiddete çözüm önerisi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Sayı, 2/C.

Erkman, F. (1991). Çocukların duygusal ezimi. Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi, Gözde Repro Ofset, Ankara.

Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Gözütok, F. D. (1993). *Okulda Dayak*. Ankara: Ofset Yayıncılık.

Kars, Ö. (1996). *Çocuk istismarı: Nedenleri ve sonuçları*. Ankara:

Koşar, N. G. (1990). *Sosyal hizmetlerde aile ve çocuk refahı alanı*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası

Kozcu, Ş. (1990). *Çocuk İstismarı ve İhmali*. Ankara: Devran matbaası,

Polat, O. (2000). *Çocuk istismarı*. Yayın no:290, İstanbul: Adli Tıp Dergisi Yayınevi.

Siefert, K. A. (1985). *Social Work Treatment With Abused and Neglected Children*, Charles C. Thomas P Yub, Illinois.

Tan, M. (1990). Eğitimde bedensel cezalandırma. Ankara Üniversitesi. E.B.F. Dergisi, Sayı 2.

Tan, M. (1994). "Öğretmen Adaylarının Eğitimde Dayak Konusundaki Tutumları" Dünya'da ve Türkiye'de Güncel Sosyolojik Gelişmeler, İzmir I. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Ankara.

Unicef, (2000). *Curriculum report card. Working Paper Series*, Education Section, Programme Division. New York, NY: Author.

Yin, R. K. (1984). *Case Study Research: Design and Methods*. Beverly Hills, Calif: Sage Publications.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK 1

GÖRÜŞME FORMU

Okul:.....

Tarih:.....

Başlangıç saati:..... Bitiş saati:.....

Görüşme Yapılan Öğretmenin Adı:.....

Merhaba, ben Behiye AKACAN Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinde doktora öğrenciyim. Ortaöğretimde çocuklar okullarda nerden dolayı istismara uğradıklarını branş öğretmen ile rehber ve psikolojik danışmanların görüşlerine göre değerlendirilmesi üzerine bir araştırma yapmaktayım.

Amacım sizlerin görüşlerinden yola çıkarak ortaöğretim çocuklarının okullarda hangi nedenlerden dolayı istismara uğradıklarını saptamak ve bu istismarını çocuklar üzerinde ne gibi etkilere yol açtığını öğrenmektir.

Ayrıca çocukların okullarda ne sıklıkla istismara uğradıklarını belirlemek için ve de istismarın önlenmesi için okullarda bir çalışma yapıp yapılmadığını öğrenmek amacımı oluşturmaktadır.

Siz öğretmenlerle ve rehber ve psikolojik danışmanlar ile görüşme yapmamın nedeni istismarının okullarda da yaşanmasıdır. Ve de araştırmamda belirlemeye çalıştığım problem de okullarda istismarın çocuklar üzerindeki etkileri ortaya koymak olduğundan dolayı rehber ve psikolojik danışman ve öğretmenlerle görüşme gereği duydum.

Sizlerin görüşlerinin okullarda istismarın boyutlarının ne derece de olduğunun saptanmasında büyük bir öneme sahip olmasıdır. Bu araştırmada ortaya çıkacak olan sonuçların yapılacak araştırmalara ve programın geliştirilmesine katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

Görüşme boyunca söyleyeceğiniz her şey gizli kalacaktır ve verdiğiniz bilgileri araştırmacı dışında kimse görmeyecektir. Ayrıca araştırma sonucunu yazarken adınız araştırma raporunda yer almayacaktır. Görüşmeye başlamadan önce belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı? Eğer izin verirsiniz görüşmeyi ses kayıt cihazına kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Bu görüşmenin yaklaşık 40-45 dakika süreceğini düşünüyorum. İzin verirsiniz sorulara başlayabilir miyim?

EK 2

GÖRÜŞME SORULARI

1. Okullarda çocuklar hangi tür istismara maruz kalıyor?
2. İstismarın çocuklar üzerinde sizce ne gibi etkiler var?
3. Okullarda çocuk istismarının nedenleri nelerdir?
4. Okullarda çocuk istismarını önlemek veya azaltmak için herhangi bir çalışma programı yapıyor mu?

Extended Abstract

The purpose of this research, the causes of child abuse in schools which is Güzelyut in TRNC and what might be and how to prevent abuse in the schools to reduce abuse in schools in relation to the branch on what can be done is to assess their views of teachers and guidance counselors, and psychological. Qualitative research methods were used to collect data. Qualitative research methods is one of the "Case Study" was based. Research, case study patterns is one of the "Integrated Single Status" is organized according to design. In this research, data collection methods as "structured interview" type was used. Branch views of teachers and guidance counselors and teachers to evaluate and interview form is used descriptive analysis technique. Psychological guides and counselors is the population of study, educators and junior high school teachers. The sample of this research, Y High

School teacher, working in 3 branches and 2 guidance counselors, and X Secondary School teacher, who served 3 branch and 2 are a guide and counselor. As a result, branch schools, teachers and guidance counselors, and psychological causes of child abuse, the teacher, parents and students due to personal problems and a number of opinion has emerged due to the social environment. Schools in the prevention of child abuse research, school administration, teachers and guidance service is also required to be stated that co-operation. The aim of of this study, what could be the causes of child abuse in schools and how to prevent abuse in schools and what can be done about reducing the abuse issues in schools and evaluate the views of branch teachers and psychological counselors. This study used qualitative methods for data collection. One of the qualitative research methods "Case Study" was based on. Research, case study patterns, one of the "Integrated Single Status" design was organized. In this study, methods of data collection as "structured interview" type is used. Branch teachers views and guidance and psychological counselors and teacher interview form was used to assess the descriptive analysis technique. The research population is the guidance and psychological consultants educators and their teachers. Branch teachers and guides and counselors who work in Y High School and X Secondary School are concentrated in the unconscious and the exploitation of child abuse, parents and students about the types of abuse they're not familiar with. At the end of this research, branch teachers, guidance and psychological consultants, the causes of child abuse in schools are teachers, parents and students, and the social environment, due to personal opinion due to some problems have emerged. The research in schools, prevention of child abuse, school administration, teachers, and guidance service is also required to be stated that co-operation. Child abuse can affect the child's emotional life and personality of the child's future life may lead to an unhealthy personality development. Child abuse is usually the family; the relevant agencies of the state or against the child can be defined as the most basic responsibilities to fulfill. The psychosocial aspects of child abuse, against children under the age of 18 are actively undertaken, and their physical, emotional, mental, and social development is regarded as undermining actions (Bradley, 1991). Abuse, parental or caregiver is the result of damage to the child. Child abuse is the physical damage claim within the child's lead to bad nutrition, sexual abuse, the use of interest, so far, the normal physical and mental development of the child to have activities include all kinds of restrictive (Aral, 1997). Concerning the physical, emotional and sexual to be studied in three dimensions. Within the scope of abuse against children, physical abuse comes to the fore. Identification and determination of the easiest forms of abuse physical abuse, or physical damage to the child as a punishment for non-accidental is expressed as (Kars, 1996). Abuse, as seen in many parts of society, educational institutions are also seen. Education, types of abuse, physical abuse, came across the most investigated or sees more physical abuse. The reason for this is child abuse in schools, teacher personality disorder, and crowded classrooms, social pressures, and as a method of discipline causes of violence such as beating leads to acceptance. In addition, mentally or physically disabled, hyperactive children with adjustment difficulties, or more often exposed to violence. Should be given training on child abuse in schools, should be given information about touch, the rights of children should be taught in their bodies, one of them is doing a negative touch, trust in another person should do and explain how to deal with adverse conditions, can be taught. Based on the findings, the results were weighed and interpreted. Research guidance and psychological consultants and specialist teachers in schools that there's a lot of physical abuse and abuse on children can be caused by different personal defects found. In connection with the above result, Gilgun (1999), he said that a study is applied corporal punishment in schools the most. In addition, the size of corporal punishment in schools is not known. Children exposed to physical abuse on children in schools as a result of personal and abnormalities correlate with the observed. Research guidance and psychological consultants and specialist teachers, the teachers stated that they are implementing emotional abuse against children. For example, students, teachers and friends be the face of ridicule against the small of his speeches provoking manner. In connection with the above result, Hyman (1986), as a result of his research can be seen in schools, teachers listed the following types of behavior that causes emotional abuse, child teasing, insulting tone of voice, to ban extra-curricular activities, poor performance, failure to criticize, name calling, using not make the lesson

after the punishment, humiliation child connivance of other students, hitting, pinching, ear pulling, throwing things, such as student behavior. Result of the study guide and psychological consultants and branch teachers indicated that the children are implementing peer bullying each other. For example, children physically to each other "kick and slaps" peer bullying, such as physical content applications. Talking with each other, teasing the children to be verbally expressed. In connection with the above result, Clinical Psychologist Dandul (2008), in his study, very often faced by children in schools, especially in a situation of peer abuse can be psychological as well as physical. Children may be exposed to abuse in general peer in two ways. One is physical violence. Kick or slap, push, pull, shove it covered. Primarily families of the school 'peer abuse' to learn about whether or not a policy, each school to peer bullying prevention and intervention program must establish a policy on. All school personnel should work in co-operation against peer bullying. Primarily the diagnosis and prevention of child abuse in schools, i think there should be cooperation with, school administration, teachers, and guidance and counseling services. As an educator in schools on how to prevent exploitation and abuse, causes, contacts, I think we should do the interview with a counselor. About abuse, parents, students, it is important to evaluate through interviews with branch teacher. I think families are not aware of the abuse that exists in schools. After that, the causes of child abuse in schools for reasons which will be carried out and qualitative research on how to prevent abuse, the researchers, I think should give quantitative studies are also included.